

Nudbe Duasına Dair Bir İnceleme

Dr. S. Mehdi Mir Bakrı

Giriş

Dua ve tevessül, insanın dünya zindanının kalp öldürücü hakim atmosferinden kaçmak için ihtiyaç duyduğu, insanın uçmasını sağlayan iki kanadıdır. Bu mesele, insanı dua ve ziyaret kavramlarını idrake yardım edecek etkenler bulmaya zorluyor. Bu etkenler arasında duanın cümlelerine dikkat etmek, onun ruh bahşeden anlamlarını kavramada son derece önemli bir rol oynamaktadır.

Yani Masumların (a.s) dualarındaki insan ruhunu terbiye etmek için var olan seyir ve intikalleri anlamaktır. Kelimelerin tercüme edilip açıklanmasına ihtiyaç duyulduğu gibi, bölümleri arasındaki bütünsel düzeni ve siyakında gizli kalan sırları anlamaya da ihtiyaç vardır. Zira duanın bütünsel terkibi ve bütünsel özellikleri birbirine bağlı bir manzumedir ve bu da insan ruhunu geliştirmek, yüceltmek ve nihayet tek olan Allah'a yakınlaştırmak için Allah'ın velilerinin (a.s) dilinden dökülmüştür. Duanın inişli çıkışlı bir şekilde düzenlenmesi, insan ruhunun karmaşık ihtiyaçlarıyla uyumludur. Masum İmam (a.s) insanın varlıksal boyutlarına yönelik kapsamlı bir bakışa sahiptir ve saadete ulaşmasında ona yol göstericilik yapmak istemektedir. Son derece incelikli ve dikkatle seçilmiş kelimelerle konuşarak insanın ruhunu bulunduğu aşamadan daha yüksek bir aşamaya doğru harekete geçirmektedir. Bu yüzden hiçbir kelimeyi bir diğerrinin yerine geçirmek ya da duanın cümlelerinin veya paragraflarının yerlerini değiştirmek mümkün değildir.

Dolayısıyla kelimelere, kelimelerin türlerine, duanın bölümlerine ve paragraflarına dikkat göstermek, ondaki seyri ve intikalleri daha iyi anlamak için gereklidir. Biz bu yazıda böylesi bir bakış açısıyla Nudbe duasının bölümleri arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışacağız. Böylece umarız bu melekûf duanın nihai maksadını keşfetme yolunda aramızda eksik olmayan varlığının gaybi inayet ve teveccühüne nail oluruz.

Konuya geçmeden önce bu dua-yı şerifin senedini tanıtmak yerinde olacaktır.

Dua ve tevesşül, insanın dünya zindanının kalp öldürücü hakim atmosferinden kaçmak için ihtiyaç duyduğu, insanın uçmasını sağlayan iki kanadıdır. Bu mesele, insanı dua ve ziyaret kavramlarını idrake yardım edecek etkenler bulmaya zorluyor. Bu etkenler arasında duanın cümlelerine dikkat etmek, onun ruh bahşeden anlamlarını kavramada son derece önemli bir rol oynamaktadır.

Duanın Senedi

Bu dua için iki senet zikredilmiştir. Aşağıda bunların her biri incelenip açıklanacaktır.

Birinci Senet

Bu senet, merhum Seyyid bin Tavus'un *Misbahu'z- Zair* kitabında yer verdiği bir nakille ilgilidir. Onun ifadesi aynen şu şekildedir:

ذكر بعض اصحابنا قال: قال محمد بن علي بن أبي قره ، نقلت من كتاب محمد بن الحسين بن سفيان البزوفري قدس سره دعاء الندبه وذكر انه الدعاء لصاحب الزمان صلوات الله عليه ويستحب أن يدعا به في الأعياد الاربعه وهو...

“Ashabımızdan bazıları şöyle dedi: Muhammed bin Ali bin Ebi Karre, merhum Muhammed bin Hüseyin bin Sufyan bin el-Bezufere'nin kitabından Nudbe Duasını nakletmiştir. Hz. Sahibu'z- Zaman (a.s) için olan bu duanın dört bayramda –Cuma günü, Kurban bayramı, Fıtır bayramı ve Gadir bayramı- okunması müstehaptır.”¹

İkinci Senet

Nudbe duasıyla ilgili ikinci senet, rivayet kitaplarında yer almaktadır. Bu senedi merhum Meclisi, *Biharu'l- Envar*² kitabında nakletmektedir.

“Muhammed bin Meşhedi, Mezar kitabında –Mezar-ı Kebir- Nudbe duasını Muhammed bin Ebi Karre, Cafer bin Muhammed bin el-Hüseyin bin Sufyan el-Bezufere'nin kitabından nakletmiştir.”

¹ Misbahu'z- Zair, Seyyid bin Tavus, s.446.

² Biharu'l- Envar, Meclisi, c.99, s. 104-110.

Görüldüğü gibi ilk senette var olan o zayıflık, ikinci senette göze çarpmamaktadır. Çünkü ikinci senette merhum Meşhedî doğrudan doğruya Muhammed bin Ali bin Ebi Kare'nin Nudbe Duasının merhum Bezufere'nin kitabından nakledildiğini söylediğini belirtiyor. Hâlbuki birinci senette merhum Seyyid bin Tavus, "bizim bazı ashabımız şöyle zikretti" diye buyuruyor.

Şunu da belirtmeliyiz ki merhum Meclisi, her iki senedi açıkladıktan sonra şöyle görüş belirtiyor: "Muhtemelen Seyyid bin Tavus da bu iddiayı Meşhedî'den almıştır ashabımızdan bazıları derken de maksadı merhum Meşhedî'dir."

Elbette şunu da belirtmeden geçmemek gerekir: eğer Seyyid bin Tavus (ks) Nudbe Duasını merhum Meşhedî vasıtasıyla naklediyorsa burada bir sorun ortaya çıkıyor. O da şudur: Seyyid (ks) Nudbe Duasını beyan ettikten sonra şöyle diyor:

"Sonra, daha önce açıklandığı üzere ziyaret namazını kılın Allah'tan ne istiyorsanız isteyin, inşallah kabul olacaktır."³

Hâlbuki merhum Meşhedî *Mezar* adlı kitabında Nudbe Duasının sonunda böyle bir ziyaret duasını haber vermiyor. Ama merhum Seyyid, *İkbalu'l A'mal*'de⁴ Nudbe Duasından sonra böyle bir namazı nakletmiyor. Bu durum, merhum Seyyid'in *Misbah*'ta ziyaret namazını reca olarak naklettiğinin belirtisi olabilir.

Ancak her halükarda uzmanların nezdindeki senet, esas alınmaya daha uygundur. Bu, merhum Muhammed bin Meşhedî'nin senedir ki biz de bunu inceliyoruz. Fakat duanın senedini incelemeye geçmeden önce Muhammed bin Meşhedî'nin *Mezar* kitabına göz atmak gerekiyor.

Mezar-ı Kebir Kitabını Tanıyalım

Muhammed bin Meşhedî'nin 'Mezar' kitabı yüce İslam Peygamberi (s.a.a) ve onun nurani ailesinin ziyaretleri konusunda yazılmış bir kitaptır.

Merhum Meclisi, *Biharu'l- Envar*'da bu kitaptan 'Mezar-ı Kebir' diye söz etmiştir.⁵ Al-lame Tahrani'nin *ez-Zeria*'a'da beyan ettiği üzere,⁶ ayrıca *Mustedreku'l Vesail*'in sonunda gözüktüğü üzere bu kitap, Merhum Nuri'nin *Mustedreku'l Vesail*'i için kullandığı kaynaklardan biriydi.⁷ *Mezar-ı Kebir*'nin mukddimesindeki ifadeden anlaşıldığına göre merhum Meşhedî, senedine itimat edilebilir ve ravileri güvenilir olan rivayetleri nakletmiştir.

Son olarak şunu da eklemek gerekir, merhum Seyyid bin Tavus, bu kitaba güvenmesinin ve ondan çokça nakiller yapmasının yanı sıra onu övücü sözler de söylemiştir.⁸

³ Misbahu'z- Zair, s.453.

⁴ İkbalu'l A'amal, Seyyid bin Tavus, c.1, s. 504.

⁵ Biharu'l- Envar, c. 99, s. 110.

⁶ Ez-Zeria, Şeyh Ağa Bozorg-i Tehrani, c.20, s. 324.

⁷ *Mustedreku'l Vesail*, Nuri, c.3, s.368-369; *ez-Zeria*, c.20, s. 324.

⁸ *Mustedreku'l Vesail*, c.3, s.368.

Muhammed Bin Meşhedî'yi Tanıyalım

Merhum Ayetullah Hoyi'nin Mucemu'r- Rical'de Şeyh Hür Amili'den naklen söylediklerinden anlaşılıyor ki Muhammed bin Meşhedî'den maksat, Muhammed bin Ali bin Cafer'dir.⁹ Fakat merhum Hacı Nuri, Mustedreku'l Vesail'in sonunda bu konuda şöyle buyuruyor: "Muhammed bin Meşhedî'den maksat, Muhammed bin Cafer bin Ali bin, Cafer el-Meşhedî'dir. Ondan 'Hairi' diye de söz edilir. O, Ebu'l Fazl Şazan bin Cebrail Kummi'den rivayet nakleden kişilerden biridir. O, ayrıca iki vasıtayla merhum Muhammed bin Numand'dan (Şeyh Mufid) rivayetler nakletmiştir."¹⁰

Fakat her halükarda Muhammed bin Meşhedî'den maksat, bu ikisinden hangisi olursa olsun (Muhammed bin Ali bin Cafer veya Muhammed bin Cafer bin Ali bin, Cafer el-Meşhedî) güvenilir ve değerli bir kişidir ve rical kitaplarında övücü sözlerle anılmıştır.

Muhammed Bin Ali Bin Ebi Karre'yi Tanıyalım

Muhammed bin Ali bin Ebi Karre ile ilgili olarak şunu söylemek gerekir ki o, kitap sahibi ve güvenilir ravilerden biridir. Rical-i Necaşi'de onun hakkında şöyle denmektedir: "Muhammed bin Ali bin Yakub, İshak bin Ebi Karre, Ebu'l Ferec el-Kanai, lakabı 'Katib'dir. O, güvenilir bir şahıstır. Ondan geriye sözlü ve yazılı birçok şey kalmıştır. O, İmamiye ashabi arasında kitapları sayfa sayfa okunan biridir. Meclislerde her zaman bizimle birlikteydi. Onun kitapları şunlardır: Amel-i Yevmu'l Cuma, Amelu's- Şuhur, Mucemu'r-Rical Ebu'l Mufazzal ve et-Teheccud."¹¹

Merhum Necaşi, son olarak şöyle diyor: "Muhammed bin Ebi Karre, benim için rivayet nakletmiş ve kitaplarını nakletmem konusunda bana izin vermiştir." "Meclislerde sürekli olarak bizimle birlikteydi" ifadesinden anlaşılıyor ki merhum Necaşi, İbn Ebi Karre'nin döneminde yaşamıştır.

Yine 'ehbarni ve ecazni cemi' kütübühi' ifadesinden de anlaşılıyor ki merhum Necaşi, İbn Ebi Karre'den kitaplarını nakletme iznine de sahiptir.

Dolayısıyla denilebilir ki her ne kadar bu iki büyük insan aynı dönemde yaşamış olsa da merhum Necaşi, İbn Ebi Karre'nin kitaplarını nakletme izni aldığına göre İbn Ebi Karre, merhum Necşi'ye icazet veren meşayıhtan sayılır.

Muhammed Bin El-Hüseyin Bin Sufyan El-Bezuberi'yi Tanıyalım

Merhum Ayetullah Hoyi'nin Mucemu'r- Rical'de belirttiğine göre,¹² bu şahıstan iki adla bahsediliyor: 1) Muhammed bin el-Hüseyin bin Sufyan el-Bezuberi, 2) Muhammed bin el-Hüseyin el-Bezuberi, Ebu Cafer.

⁹ Mucemu'r- Rical, Ayetullah Hoyi, Zeyl-i Muhammed bin Meşhedî, c.17, s.259.

¹⁰ Mustedreku'l Vesail, c.3, s. 368. Ez-Zaria, c.20, s. 324.

¹¹ Rical-i Necaşi, s.283.

¹² Mucemu'r- Rical, c.16, 10566, s.9.

O, Ahmed bin İdris'in öğrencilerindendir ve ondan rivayetler nakletmiştir. Merhum Muhammed bin Numan'ın (Şeyh Mufid), Muhammed bin el-Hüseyn bin Sufyan el-Bezufere'den rivayet nakletmesinden dolayı onun Şeyh Mufid'in de şeyhlerinden olduğu söylenebilir.

Onun güvenilirliği meselesiyle ilgili olarak da şunu söylemek gerekiyor: Her ne kadar Muhammed bin el-Hüseyn bin Sufyan el-Bezufere bağlamında rical kitaplarında güvenilir olduğuna dair özel bir ifade yoktur; ancak bu kişinin merhum Mufid'in kendisinden çok fazla rivayet nakletmesinden ve birçok yerde kendisini rıza ve rahmetle anmasından dolayı hiç kuşkusuz şöyle söylenebilir: Genelin onu tevsik etmesi (güvenilir bulması) kuralı onu kapsamaktadır. Çünkü rical ilminin büyüklerinin belirttiği kurala göre eğer bir şahıs meşhursa, ondan çok sayıda rivayet nakledilmişse, ayrıca onun hakkında zayıf olduğuna dair bir ifade yoksa bu zahiri iyilik göstergeleri onun güvenilir olduğunun belirtisi sayılabilir. Çünkü onun şöhreti vardı ve eğer rical alimleri onun bir yanlısını veya kusurunu görseydi bunu açıklardı.

“İnnehu Ed-Duai Li Sahibuz’z- Zaman (a.s)” İfadesinin Anlamı

Bu dua-yi şerifin senet silsilesinin güvenilir olduğu açıklandıktan sonra İbn Bezufere'nin bu duayı nakletmeden önce kullandığı bir ifadeyi açıklamamız gerekiyor.

O, Nudbe Duası metnini nakletmeden önce şöyle diyor:

إنه الدعاء لصاحب الزمان صلوات الله عليه ويستحب أن يدعى به في الاعياد الاربعه..

Merhum Bezufere şöyle diyor: “Nudbe Duası, Hz. Sahibu’z- Zaman için olan bir duadır. Ve bunu Fıtır, Kurban, Gadir Hum bayramlarında ve Cuma günü okumak müstehaptır.”¹³

Dikkat edenlerin hemen fark edeceği üzere “İnnehu ed-duai li Sahibuz’z- Zaman salavatullahi aleyh” ifadesi konusunda iki ihtimal bulunmaktadır.

1) Bu dua-yı şerif, İmam-ı Zaman (a.s) tarafından yazılmıştır.

2) Bu dua, İmam-ı Zamana'nın (a.s) mukaddes varlığı için yazılmıştır; Bu duanın yazımı İmam-ı Zaman'ın kendisi tarafından yapılmamıştır.

Bu noktada merhum Bezufere bu duayı dört bayramda okumanın müstehap olduğunu söylüyor.

Buradan anlaşılıyor ki merhum Bezufere'ye göre bu dua Masum İmamların (a.s) dışında biri tarafından yazılmamıştır. Çünkü İmamiye ashabının büyükleri hiçbir zaman masum olmayan bir şahıs tarafından yapılmış bir dua için ‘bu duanın falanca belirli vakitlerde okunması müstehaptır’ diye bir ifade kullanmamıştır.

Dolayısıyla iki karine ile Nudbe Duasının, masum imamın dışındaki bir şahıs tarafından yazıldığı iddiası geçersizdir.

¹³ Misbahu’z- Zair, s. 441.

1) “Yesteheb” (Bu duayı okumak müstehaptır) ifadesinden anlaşıldığı kadarıyla bu dua masum imamdan sadır olmuştur. Zira herhangi bir fiili veya zikri beş hükümden (vacip, haram, müstehap, mekruh ve mubah) birine dair hükme bağlamak yalnızca Allah’ın velileri tarafından yapılmalıdır.

2) Bu duanın okunması için belirli bir zaman (dört bayram) tayin edildiğine göre masum olmayan birine ait olan bir dua, böylesine bir özelliğe sahip olamaz.

Nudbe Duası Hangi İmam Tarafından Yazılmıştır

Peki, bu duanın masum imamların hangisi tarafından yazıldığına gelince... Bu da yine çok net bir şekilde belli değildir. Merhum İbn Bezufi’nin ifadesinin zahirinden anlaşıldığına göre bu dua, İmam-ı Zaman’a (a.s) aittir. Bu durumda şunu söyleyebiliriz: Bu dua da tevkiattandır [İmamların, özellikle de İmam Mehdi’nin mektuplarına ve yazdıklarına verilen isim.] ve İmam-ı Zaman (a.s) tarafından küçük gaybete yakın bir dönemde yaşamış olan merhum İbn Bezufi için sadır olmuştur. Tıpkı merhum Şeyh Mufid’e sadır olan tevkiat gibi.

İkinci ihtimal ise şudur: Bu dua İmam Sadık (a.s) tarafından sadır olmuştur. Tıpkı merhum Meclisi’nin Zadu’l Mead¹⁴ kitabında buyurduğu gibi.

Gerçi bazıları duanın içeriğindeki bazı kısımların uyumsuz olmasından dolayı bunun İmam Sadık’tan sadır olduğu yönündeki ihtimali reddetmek istemiştir; ama araştırmacılar için son derece açıktır ki bu sorunlu görülen kısımlar açıklanabilir niteliktedir. Zira buna benzer içerikler, başka yerlerde de İmam Sadık’tan (a.s)¹⁵ ve diğer imamlardan¹⁶ da nakledilmiştir. Ama her halükarda Nudbe Duası senedinden anlaşılan şudur ki bu dua, birinden nakledilmemiş bir dua değildir, İmamların (a.s) birinden nakledilmiştir. Ayrıca bu duanın metnine dikkat edildiğinde böylesine yüksek ve melekûf bir içeriğe sahip olan Nudbe Duasının masum imamdan nakledildiği kolayca anlaşılıyor.

Duanın Bölümleri

Bu dua dört bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler birbiriyle ilişkilidir ve toplamda muntazam bir bütünlük ve homojen bir seyir meydana getirmektedir.

Birinci Bölüm: Hamd ve Salavat

Bu dua, Allah’ın rububiyetine hamd, yüce peygamber (a.s) ve onun mükerrem ehli-beytine salavatla başlamaktadır.

¹⁴ Zadu’l Mead, Allame Meclisi, s. 491.

¹⁵ Kemaleddin, Sudeyr’in İmam Sadık’tan (as) İmam- Zaman’la ilgili naklettiği münâcât.

¹⁶ Muntehabu’l Eser, bab 3, fasıl 10, h.4, s.140. İmam Rıza (as) İmam Mehdi’nin adı zikredildiğinde elini başına koymanın sebebini açıklarken itaatkar kul efendisini görünce böyle yapar diye buyuruyor. İmam Rıza’nın (as) kendisi de adeta onu görüyormuşçasına bunu yapıyordu. Elbette bununla ilgili olarak Şiilerin bu tür konularda eğitilmesinin irade edildiği şeklindeki izahlar yerinde gözükiyor.

Merhum Bezuferi'ye göre bu dua Masum İmamların (a.s) dışında biri tarafından yazılmamıştır. Çünkü İmamiye ashabının büyükleri hiçbir zaman masum olmayan bir şahıs tarafından yapılmış bir dua için 'bu duanın falanca belirli vakitlerde okunması müsteahaptır' diye bir ifade kullanmamıştır. Dolayısıyla iki karine ile Nudbe Duasının, masum imamın dışındaki bir şahıs tarafından yazıldığı iddiası geçersizdir.

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد نبيه وآله وسلم تسليماً.

Alemlerin rabbi olan Allah'a hamd olsun, Allah'ın selamı efendimiz Muhammed peygamberin ve onun ailesinin üzerine olsun.

İkinci Bölüm: Kazaya Sena

Bu bölüm, Allah'ın velilerine yönelik ilahi kazaya yine hamd ve sena ile başlıyor. Bu bölüm aslında duanın tamamını özet olarak içeriyor ve özet ifadelerle duanın sonraki içeriklerine işaret ediyor.

اللهم لك الحمد على ماجرى به قضاؤك في اوليائك...
وجعلتهم الذريعه اليك والوسيله الى رضوانك.

Allah'ım hamd yalnızca sana layıktır ve senin velilerin hakkında cari olan ilahi kaza ve kaderine... Onları sana yönelme sebebi ve hoşnutluğun için vesile kıldın.

Üçüncü Bölüm: Başından Tekâmüle Kadar Tarih

Bu duanın üçüncü bölümünde ilahi kaza ve hükmün Allah'ın velileri hakkındaki macerası inceleniyor. Burada insanlık tarihinin başlangıcı, esaslı değişimler ve nihayet insanlık toplumunun Allah'a yaklaşmasının zirvesi ve yaratılışın nihai hedefi olan İmam Mehdi'nin hâkimiyet dönemine doğru olan tekâmül seyri ele alınmıştır. Bu bölüm, " فبعض أسكتته جنتك " ifadesiyle başlayıp "nahnu nekul elhamdulillahi rabbil âlemin" cümlesiyle sona eriyor.

Dördüncü Bölüm: Yardım Dileme Ve Talep

Hak Teâla'nın dergâhından yardım dileme Nudbe duasının son bölümünü oluşturur.

اللهم أنت كشاف الكرب والبلوى....

Allah'ım sıkıntı ve zorlukları ortadan kaldıran yalnızca sensin.

Duayı Anlamının Anahtarı

Öyle gözüküyor ki belki de bu duadan hareketle asil Ehlibeyt maarifine dayalı bir tarih felsefesi kurmak için ciddi ve faydalı veriler edilebilir. Ama konuya girmeden önce tarih felsefesinin tarifine ve onunla ilgili çeşitli bakış açılarına kısaca değinmek gerekiyor.

Tarih felsefesinden maksat, tüm insanlık tarihinin tahlilidir. Yani bu bilimde başından sonuna kadar tarihteki akış ve hareket, tarihin tekâmül şekli, onun değişim ve tekâmülüne hâkim olan etkenler incelenir. Dolayısıyla bir taraftan tarihi gelişmeleri tahlil etmek ve onların tekâmül hareketleriyle ilgili görüş bildirmek, diğer taraftan insanın dünyaya bakışına bağlı olması, tahlilin niteliğini insanın varlığına bağlı kılıyor. Yaratılışı ve onun teamülünü Hak Teâla'nın rububiyet ve yaratıcılığı temelinde bina eden Müslüman ve muvahhit bilginler, yaratılış düzenini maddenin istiklal ve istiğnası temelinde gören maddeci teorilerle uzlaşmaz. Zira maddeci teorisyenler, yaratılıştaki nihai kemali, mutlak duyular temelinde ve maddi duyuları ve zevkleri esas kabul ederek tarif ederler. Bu bakış açısı, tarihin tekâmül aşamasını insani içgüdülerin tamamen tatmin edildiği bir aşama olarak görür. Bu ise tevhidi bakış açısına sahip Müslümanların inançlarıyla ciddi bir şekilde tezat oluşturur. Allah'ın mutlak yaratıcılığı esasına dayalı olan İslami bakış açısı yaratılışın tekâmülünü ilahi rububiyete geri döndürür ve şöyle der: Bu tek olan rabbimiz, daimi rububiyeti ile tüm mahlûkları tekâmül seyrine yerleştirmiştir. Bu şekilde tarihin tekâmülü de toplum, ilahi rububiyet ve velayeti kabul ettikçe gerçekleşecektir. Bu önemli hedefe ulaşmak yalnızca insanların iradesiyle mümkün olacaktır. Yani insanlar, kendi tercihleriyle ilahi velayeti kabul ettiği zaman kendini tarihin tekâmülüne ortak kılabilir. Ve toplumun, toplumsal bir tapınmaya yaklaşmasının sırrını çözebilir. Sonuçta velayet cereyanı ve insan âlemindeki ilahi gözeticilik daha fazla zuhur eder ki bu da tarihin nihai kemalidir.

Bu arada Allah'ın özel velileri, ilahi velayetin insan üzerindeki uygulayıcısı rolünü oynamaktadır. Yani Allah Teâla, insanlar üzerindeki velayetini onlarla doğrudan irtibat kurmak şeklinde uyguluyor değildir. Tam tersine, Allah velayetini seçtiği velileri aracılığıyla insan toplumuna uygular. Allah'ın bu özel velileri, ilahi velayeti tamamıyla kabul ettikleri için sınavdan alınıp ak ve başı dik bir şekilde çıkmış ve iradesi, ilahi velayetin varlık âlemindeki mecrası olmuştur. Bu yüzden Şia'nın melekûtu maarifine göre insan toplumunun kemali ve tarihin arzulan kemal yönündeki hareketi, Allah'ın velilerinin mecrasından geçmektedir. Onların iradesinin zuhuruna uygun bir şekilde de insanlık âleminde olacaktır. Çünkü onlar Hak Teâla'nın yeryüzündeki halifeleridir ve insanlar da onların velayetine itaat etmekle görevlidir.

Allah'ın özel velileri, ilahi velayetin insan üzerindeki uygulayıcısı rolünü oynamaktadır. Yani Allah Teâla, insanlar üzerindeki velayetini onlarla doğrudan irtibat kurmak şeklinde uyguluyor değildir. Tam tersine, Allah velayetini seçtiği velileri aracılığıyla insan toplumuna uygular. Allah'ın bu özel velileri, ilahi velayeti tamamıyla kabul ettikleri için sınavdan alınıp ak ve başı dik bir şekilde çıkmış ve iradesi, ilahi velayetin varlık âlemindeki mecrası olmuştur. Bu yüzden Şia'nın melekûfi maarifine göre insan toplumunun kemali ve tarihin arzulan kemal yönündeki hareketi, Allah'ın velilerinin mecrasından geçmektedir.

من أطاعكم فقد أطاع الله ومن عصاكم فقد عصى الله.

Kim size itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur, kim size isyan ederse Allah'a isyan etmiş olur.

Kuşkusuz kim bu yolda Allah'ın velilerinin velayetini kabul etmezse, şeytanın velayetine girmiş olur.

Allah, iman edenlerin velisidir. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğüttür. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar.¹⁷

Dolayısıyla insanların tevhide bir toplumla bağının ve onun kemal yönündeki hareketinin temel eksenini ilahi velayeti sevmek ve kabul etmek ve Allah'ın velilerini tam olarak veli edinmektir.

¹⁷ Bakara: 257.

Aynı şekilde kişilerle şeytani toplum arasındaki bağın eksenini de şeytanı sevip onu veli edinmek ve tamamen maddi arzularının peşi sıra hareket etmektir.

Öyle gözüküyor ki tarih felsefesine yönelik bu bakış açısı, insanlık âlemindeki Allah'ın velilerinin (a.s) velayet macerasıdır. Âlemin tüm seyri ve toplumun Allah'a doğru hareketi ve hatta bu seyrin niteliği adeta Nudbe Duasının nurani içeriğinde gözükmektedir.

Bölümlerin Şerhi

Birinci Bölüm Hamd ve Salavat

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على سيدنا محمد نبيه وآله وسلم تسليماً.

Nudbe Duasındaki bu bölüm tüm kısalığına rağmen, varlık âleminde ve insanlık toplumunda gerçekleşmesi gereken tüm maceranın özetini ifade etmektedir.

Elhamdulillah rabbil âlemin ifadesi, Allah Teâla'nın tüm varlıklar üzerindeki rububiyet macerasına işaret etmektedir; bunun neticesinde de ilahi velayeti takip edecektir.

وصلى الله على سيدنا محمد نبيه وآله وسلم تسليماً

İfadesi o rububiyet ve velayetin eksenine ve mecrasına işaret etmektedir. Bu, Allah kâttından tüm âleme hâkimdir. Zira tüm varlıklar üzerindeki ilahi rububiyet, bu rububiyetin cereyan ettiği güzergâh İslam'ın yüce Peygamberi ve onun değerli Ehlibeytinden geçmektedir.

Genel olarak bu kısa bölümü, bu duanın bütünlüğünden ve bu duanın geri kalan bölümlerinde yer alan konulardan bağımsızlık ilanı olarak görmek mümkündür.

İkinci Bölüm: Kazaya Sena

اللهم لك الحمد على ما جرى به قضاؤك في اوليائك الذين...

Diye başlayan kinci bölümde, evliyalarına cari olan ilahi kazadan dolayı Allah'a hamd ediyoruz. Bu bölümün devamında bu kazanın evliyaya nasıl cari olduğu ile ilgili olarak özetle şu açıklama yapılıyor: Allah Tebarek ve Teâla, dünyanın muhtelif dereceleri ve merhalelerindeki zühde dair velilerinden söz aldı; onlar da Allah'a verdikleri söze bağlı kaldılar. O sözü koruma yolunda karşılaştıkları tüm bela ve zorluklara tahammül ettiler:

بعد أن شرطت عليهم الزهد في درجات هذه الدنيا الدنية... فشرطوا لك ذلك ،

Allah Teala da söze bağlı kalma ve onu koruma yönündeki çabayı kendisinin en seçkin ebedi nimeti olarak onlara ayırdı ve onların çabalarını kabul etti, onları kendisine yaklaştırdı. Adlarını yüce yaptı, açık övgülerini onlar için yaptı. Bu büyük nimetler o derece devam etti ki Allah meleklerini değerli velilerine gönderdi. Onlara vahiy indirerek onlara ikramda bulundu bu kabulün ve yakınlaşmanın neticesi olarak Allah kendi ilmini saçarak

bu özel velilerine yardım etti. Yani onlar öyle bir mertebeye ulaştılar ki tüm âlemler için hidayet menşei oldular.

فقبلتهم وقربتهم وقدمت لهم الذكر العلى والثناء الجلى وأهبطت عليهم ملائكتك....

Dolayısıyla özet olarak bu bölümde birkaç temel noktanın gizli olduğu ve onların da şunlar olduğu söylenebilir:

Allah'ın velileri bu dünyada muhtelif derecelerle ilgili olarak Allah'a verdikleri zühd sözünden dolayı tüm ağır sınavlara ve belalara da galip geldiler ve Allah katından iki mükâfatla ödüllendirildiler. Birincisi Allah'a yakınlaşmış olmaktır. Diğeri ise diğer yaratılmışların hidayetine vesile olmalarıdır. Bu, Allah'ın velilerinin ilahi kazayla olan övülesi nitelikteki macerasıdır. Çünkü ilahi rububiyetin tüm âleme eksen olması bu mecra ile gerçekleşiyor.

Elbette şunu da bilmek gerekir ki evliyaya yönelik ilahi kaza cereyanı sırasında Allah'a hamd merhalesine ulaşmak, Allah'ın velisinin ağır bela sınavını geride bırakmasını ve Allah'ın velisinin bu belalarla mücadelesini gerektirir. Bunun ise çeşitli mertebeleri vardır. Zira belaya uğradıktan sonra birinci aşamada Allah'ın velisinin belasına sabretmek sonraki aşamada da bu belaya teslim olmak gerekir. Sonra o beladan razı olur, son aşamada ise o belalardan dolayı Allah'a şükreder. Açıktır ki Allah'ın velisinin uğradığı belayı çekmeyen ve Allah'ın velilerinin hiçbir belasını idrak edemeyen bir insan, böylesi bir belaya şükür ve hamd merhalesine ulaşamaz. Zira ilahi kazaya hamdı idrak edebilmek, insanın Allah'ın velilerinin çektiği zorluk ve sıkıntıları görmesi ve onun semerelerini idrak etmesi

Allah'ın velileri bu dünyada muhtelif derecelerle ilgili olarak Allah'a verdikleri zühd sözünden dolayı tüm ağır sınavlara ve belalara da galip geldiler ve Allah katından iki mükâfatla ödüllendirildiler. Birincisi Allah'a yakınlaşmış olmaktır. Diğeri ise diğer yaratılmışların hidayetine vesile olmalarıdır.

şartına bağlıdır. Ayrıca bu macerada Allah'ın kendi velilerine yönelik güzel yaratışını da kavramalıdır. Ancak böylesi bir insan bu aşamaları geçtikten sonra Allah'ın velilerine yönelik kazası sırasında Allah'a hamd ve sena merhalesine ulaşabilir.

Üçüncü Bölüm: Başlangıçtan Tekâmüle Kadar Tarih

Nudbe Duasının bu bölümü, duanın en uzun bölümünü oluşturur; tarihin tekâmül merhalelerini ayrıntılı bir şekilde işler. Bu yüzden bu bölümü birkaç kısma ayırmak mümkündür.

Birinci kısım:

فبعض اسكته جتك الى أن أخرجته منها... فتبع آياتك من قبل أن نذل ونخرى.

Birinci bölümde peygamberlerin biseti olayına kısa bir değini vardır. Hz. Adem'in zikredilmesinden ve onun cennetten çıkarılmasından sonra ulu'l-azm peygamberlerden ve risaletleri boyunca karşılaştıkları önemli olaylardan söz ediliyor. Onlara yönelik ilahi kazaların belli başlılarına değiniliyor. Eğer duanın bu bölümüne tarih felsefesi açısından bakacak olursak, bu bölümün ulu'l-azm peygamberlerin biseti demek olan tarih tekâmülünün ana halkasını oluşturduğunu söylememiz gerekir. Çünkü eğer biz insanlık toplumunun kemalini Allah Teâlâ'ya yakınlaşma aşaması olarak görüyorsak -nitekim onda ilahi velayet ortaya çıkmıştır ve toplum tüm yönleriyle ilahi irade ekseninde dönmektedir- tarihin en önemli kemal aşamasını şeriat sahibi peygamberlerin gönderilmesi (biseti) olarak değerlendirmemiz doğaldır. Zira Allah ile insanlık toplumu arasındaki bağlantı olan şeriat sahibi ulu'l-azm peygamberlerin gönderilmesiyle ilahi şeriat yeryüzünde daha fazla kemale sahip oldu. Sonuçta Allah'a kulluk zemini, insanlar için çok daha fazla hazırlanmış oldu bu da insanlık toplumunun hidayette yeni bir aşamasını beraberinde getirdi. Duanın bu bölümünün sonunda bu peygamberlerin biseti vesilesiyle ilahi hüccetin tüm tarih için tamamlanmış olduğu, ilahi rububiyet ve velayetin sınırlarının tarihte netleştiğini hatırlatıyor. Bu ise insanın tercihi ve iradesiyle çelişmiyor. Aksine, ilahi elçiler geldikten sonra da (ki onların gelişi Allah'ın velayetini topluma cari kılmıştır) yine batılı izleyen ve tağutun velayetini kabul eden insanlar olmuştur. Zira bundan önce tarihte hak ekseninin korunması, bu peygamberlerin çabalarıyla olmuştur.

İkinci kısım:

الى أن انتهيت بالأمر الى حبيبي ونجيبك محمد (صلى الله عليه وآله وسلم)....

Bazı ulu'l-azm peygamberleri gönderilmesiyle gerçekleşen tarihin değişim aşaması incelendikten sonra duanın bu bölümünün ikinci kısmında yüce İslam Peygamber'inin (s.a.a) özellikleri açıklanarak tarihin daha mütakamil bir merhalesine geçiliyor. Bu merhale Allah'ın son peygamberinin gönderilmesiyle oluşmuştur. Bu konuyu Mükerrerem İslam Peygamberinin (s.a.a) özelliklerinin sayıldığı duanın bu bölümünde bulmak mümkündür.

Tüm yaratılmışların efendisi, seçilmişlerin özü, seçilmişlerin en büyüğü, Allah'ın güven-diği kimselerin en değerlisi, olarak Hz. Peygamber'in (s.a.a) seçilmesi, Hz. Peygamber'in diğer tüm peygamberlerden açık ve net bir şekilde üstün olduğunu ifade ediyor. Bunun sonucunda Hz. Peygamberin biseti de kendine özgü özelliklere sahip olacaktır. Bu çerçevede, Hz. Peygamberin bisetinin insanları ve cinleri içeren genel ve kapsamlı biseti, onun şeriatının ve risaletinin doğudan batıya her yere şamil olması, korku ve dehşete muzaffer olması, Hz. Peygamber'in (s.a.a) en iyi melekler tarafından korunması ve nihayet onun dininin diğer dinlere galip gelmesinin vaat edilmesi sayılabilir.

Dolayısıyla şunu söylemek mümkündür: Eğer âlemin bülûğ ve tekamülü, ulu'l- azm peygamberlerin bisetiyle başlamışsa Peygamberlerin Sonuncusunun (s.a.a) gelişiyile de bu bülûğ yeni bir aşamaya geçmiştir. Bu bülûğ ve tekâmül, böylesine kemallere ve derecelere sahip olan bir elçinin eliyle gerçekleştirilmelidir. (Diğer peygamberler, onun sahip olduğu bu özelliklere sahip değildir.) O halde tarihe hâkim olacak olan odur. Âleme galip olan odur. İnsanlık toplumunun nihai hidayet ve tekâmülünü elinde tutmaktadır. İşte bu Allah Teâla'nın mükerrem İslam Peygamberine (s.a.a) olan kazasıdır.

Üçüncü kısım:

وذلك بعد أن بوّئته مَبوّء صدق من اهله....

Duanın bu bölümünün üçüncü kısmında Hz. Peygamber'in (s.a.a) vasileri, onların Peygamber'in hedeflerini iletmedeki rolü söz konusu edilmiş ve sonuç olarak o yüce insanların hidayetinin vesilesiyle tarihin tekamül seyri ele alınmıştır.

**Eğer âlemin bülûğ ve tekamülü,
ulu'l- azm peygamberlerin bisetiyle
başlamışsa Peygamberlerin
Sonuncusunun (s.a.a) gelişiyile
de bu bülûğ yeni bir aşamaya
geçmiştir. Bu bülûğ ve tekâmül,
böylesine kemallere ve derecelere
sahip olan bir elçinin eliyle
gerçekleştirilmelidir.**

Her ne kadar bu bölümün birinci kısmında özet olarak diğer ulu'l azm peygamberlerin vesayeti meselesinden bahsedilmişse de:

وتخيرت له أوصياء مستحفظاً بعد مستحفظ ، ولي در این بخش ، ماجرای وصایت
وجانشینی پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله وسلم)

Bu bölümde İslam Peygamberinin (s.a.a) vesayeti meselesi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bu da onun tarihin bu aşamasında temel bir role sahip olduğunu göstermektedir. Zira Allah Teala'nın Peygamber-i Ekrem'e (s.a.a) yönelik kazası, onun vasilerinin yoluyla –ki onlar Allah'ın seçtiği velilerdir- devam etmektedir. Yani Allah tarafından Hz. Peygamber'in vasileri olarak seçilen Peygamber ailesinin tümü aynı nurdandır. Allah, onlar arasında Peygamberine özel bir konum vermiştir ve Kur'an'ın ayetlerinde risaletinin tek ücretini Allah yoluna adım atmak olarak açıklamıştır. Bir başka ayette de o aileyi sevmeyi (meveddet) risaletin tek ücreti olarak tanıtmıştır. Bunlardan anlaşılıyor ki Allah yolunda adım atmak olan risalet ücreti, Ehlibeyt'i (a.s) sevmekten başka bir şey değildir. Öyleyse risaletin devamı, Resul'ün ailesinin korunmasıyla anlam kazanmakta, onların çektiği her bela, Peygamber'in çektiği bela olarak sayılmaktadır. İnsanlık toplumunda onların vesilesiyle gerçekleşen herhangi bir hidayet de Allah'ın Resulünün hidayeti olarak değerlendirilmektedir. Yani toplumun hidayetinin bir bölümü Hz. Peygamberin (s.a.a) diğer bölümü de onun Ehlibeytinin uhdesindedir. Bu yüzden Hz. Peygamber'in döneminin sona ermesinden sonra hemen Müminlerin Emiri Ali'nin (a.s) vesayeti meselesini ele almış ve ona ayrıntılı bir şekilde değinmiştir. Bu da Hz. Ali'nin toplumun tarihi hidayeti sırasında kendi vesayeti vesilesiyle oynadığı kilit rolün bir göstergesidir. Bu da ortaya koymaktadır ki vesayetin asli zuhuru, Hz. Ali'dedir (a.s) ve şu ifade ile **أذ كان هو المنذر ولكل قوم هاد** Muhatabına şunu bildirmektedir: Hz. Peygamberin bereketli hayatı dönemindeki tarihi hidayet merhalesinde Hz. Peygamber'in (a.s) uyarıcılığı (inzar) tek başına yeterli değildir. Onun uyarıcılığının ve tarihi hidayetinin yanında onun temiz Ehlibeytinin ve özellikle de Hz. Ali'nin devam eden hidayetinin de olması lazımdır.

Bu aşamayı açıkladıktan sonra Hz. Ali'nin faziletlerini (a.s) beyan ederek Allah'ın Resulünün (s.a.a) toplumun Hz. Ali'nin (a.s) velayetini kabul etmesi için zemin hazırlamak üzere yaptığı işlere giriyor. 18 Zilhicce'de Gadir-i Hum adlı yerde yalanan olay onların en bariz olanıdır. Bu olayla başlıyor ve hadisi zikrettikten sonra Tebuk savaşı macerasına ve menzilet hadisine giriyor ve ardından Medine'nin Peygamber'in hicretinden sonra tani olduğu en güzel olaya geçiyor ve Müminlerin Emiri Ali'nin (a.s) Peygamber'in biricik kızı Fatıma ile evliliğine değiniyor. Hz. Ali'nin evinin kapısı hariç olmak üzere tüm evlerin mescide açılan kapılarının kapatılması haturası zikrediliyor. Hz. Ali'nin yüce ve melekûf makam ve derecelerini gösteren her bir olaya değiniyor.

Hz. Peygamber (s.a.a) böylece, ümmet içinde kendinden sonraki hidayet bayrağını ayağa kaldırıyor ve kendinden sonraki hidayet güzergâhını hazır hale getiriyor. Bütün bunlar, tarihin tekâmülündeki önemli gelişmelerdir. Bu olayların tek tek her biri, toplumu ilahi velayeti kabul yönünde ileri götüren basamaklar gibidir. Ama burada âlemin maslahatı

tarihsel cebir temelinde oluşmamıştır. Toplum, velayeti kabul etme yolunda tercih sahibidir. Yani Ali'nin velayetine baş koymak ile şeytanın ve tağutun velayet eteğine düşmek arasında kendisi tercih yapmaktadır. Maalesef, ümmet Peygamber'den sonra Allah'a yakınlaşma tekâmül yolundan sapmış ilahi velayeti kabul etmekten yüz çevirmiştir. Bu da Allah'ın özel velileri ve Peygamberin vasileri olan Ehlibeyt (a.s) için ağır belaların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

لم يمثّل امر رسول الله (صلى الله عليه وآله وسلم) في الهادين بعد الهادين والأمة مصرّه على مقتته....

Şunu da belirtmek gerekir ki Allah'ın velileri o tahammül edilemez belalarla karşılaşmasına rağmen toplumun velayeti yine de rububiyetin tedbir elinden çıkmamıştır. Allah'ın iradesi âlemin işlerinin iyi ve güzel akıbetinin velilerin eline düşmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu da onların Allah yolunda, Allah'ın dininin ihyası için katlandıkları o halisane zahmetlerin bir sonucudur.

Dördüncü kısım:

Daha önceki tüm merhaleleri geride bırakmasından ve insanın Nudbe yoluyla velilerin çektiği belalardan dolayı gözyaşı dökmesinden sonra insan kendini o belalara hazırlıklı kılıyor. Bu bölümde, dua çekilen bu belalara bir bekleyiş psikolojisi oluşturarak yön verme çabasına giriyor. İnsanı, çekilen bu belalardan faydalanmaya sevk ediyor ve onu İmam Mehdi'ye (af) yönelmeye davet ediyor. Bu da bu duada farklı üsluplardaki şu üç merhalede ortaya çıkıyor:

Birinci merhalede 'eyne' lafzıyla, tağutun defterini dürmek için evliyanın tek umudu olan İmam Mehdi'yi arayış ifade ediliyor. Bu arayışta çoğunlukla İmam-ı Zaman'ın (a.s) hükümetinin hedefleri takip ediliyor.

أين بقيه الله التي لا تخلو من العتره الهاديه أين المعدّ لقطع دابر الظلمه....

İkinci merhalede, birinci merhale geride bırakıldıktan sonra 'ya' nidasıyla, bizatihi İmam Mehdi'nin kendisi talep ediliyor ve doğrudan onun kendisine hitap ediliyor. Bu merhale, önceki merhaleden daha yüksektir. Zira İmam Mehdi'nin huzurunda bulunduğu hissi vardır. Bu merhalede daha çok, onun varlığının ve şahsiyetinin vasıfları anlatılmaktadır.

يا بن الساده المقربين يا بن....

Son aşamada ise İmam Mehdi'yle söyleşme ve içinden geçenleri ona anlatmaya başlıyor. Bu söyleşmeler, Allah'ın velisiyle sadece lafta kalan konuşmalar düzeyini aşır ona olan gerçek ihtiyacı hissettirdiği zaman insanın varlığında görünür hale geliyor.

Özel bir gönül bağlılığı ifade eden bu merhaleye ulaşmak, önceki iki merhalede taleplerin zirveye ulaşmasından dolayıdır.

ليت شعري أين استقرت بك التوى....

Dördüncü Bölüm: Yardım Dileme Ve Talep

اللهم أنت كشاف الكرب والبلوى....

Nudbe Duasının bu bölümü, insanı Allah'ın velisiyle dertleşip söyleşme halinden Allah Teâla'ya isteklerini ve ihtiyaçlarını söyleme haline geçiriyor. Önce Allah'ın velisini görme talebi ile başlanıyor. Bu ise insanın İmam-ı Zaman'ın varlığını idrak etmeye duyduğu ruhsal iştiyaki gösteriyor. Elbette buna insanın Allah'tan bu dileklerini sadece dünyada değil ahirette de kabul etmesini istemesi eşlik ediyor. Ardından Peygambere ve ehlibeytine salavatla yeniden Allah'ın özel velisine yöneliyor. Sonunda da şefaata talebi ile o arayışın ve bekleyişin neticesi olarak Allah'ın velisine daimi olarak kavuşma dileği Allah'ın dergâhında dile getiriliyor.

Özetlendiği üzere, bu dua, üçüncü bölümün başında insanlık toplumunun tekâmülü yönündeki gelişmeleri kısaca anlatarak insanı ilahi kazanın Allah'ın özel velisiyle olan marcasına götürüyor. Duanın okuyucusunu üçüncü bölümün sonundaki şu cümleyle فعلى الاطايب من اهل بيت محمد وعلى صلى الله عليهما وآلهما فييك الباكون... Allah'ın velisinin uğradığı belaların içine çekiyor. Bu haldeyken de şu ifadeyi zikrederek أين الحسين أين الحسين Onun musibete uğramış ruhunu Allah'ın velisinin zahmetlerinin neticeye ulaşmasıyla belaların ortadan kalktığı dönemin beklentisine sevk ediyor. Yani Allah'ın velisinin belasına mübtela olmuş insanın uğradığı musibeti hidayet etmeye çalışarak onun matemini bekleyiş ışığıyla aydınlatıp hedefli hale getiriyor. (Nitekim bu bekleyiş, insanlık toplumu için nihai kemal isteğidir.) Elbette bu kadarla da yetinmiyor. Bekleyişin üç merhalesini geçtikten sonra dördüncü bölümde Allah'ın velisinin yeryüzündeki hak devletini idrak etme dileği ve duasının ardından okuyucuyu, ebedi ve uhrevi kavuşmanın ayrıntularına da götürerek rehberlik ediyor. Bu ise masum imamlardan (a.s) dua formatında Ehlibeytin melekûtu maarifini esas alan bir tarih felsefesinden başka bir şey değildir.